

53503

*Spodnja
Ljubljana.
1904.*

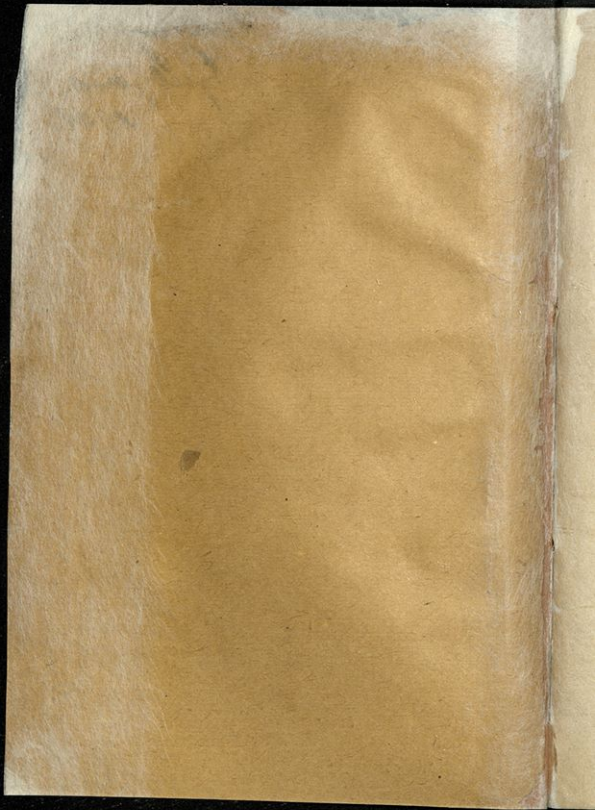
TAČJA

= 15 =

Prvi ples. =====

Komedija v enem dejanju.

53503

Št. 15.

TAČJA

Zbirka gledaliških iger.

Ureja

Fran Govékar o o o o o

V GORICI 1904.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Prvi ples.

Komedija v enem dejanju.

Poljski spisal ZYGMUNT PRZYBYLSKI.

Poslovenil PODRAVSKI.

IN = 03000 2457

Osebe:

VOZINSKI, bančni uradnik.

PAVLINA, njegova žena.

ROŽA, njuna hčerka.

ANTON, profesor.

BOKALSKA,

HONORATA, njena hči, } sorodnice Vozinskih.

ZAVILSKA,

ANICA, služkinja,

Dejanje se vrši v mestu v predpustu.

(Navadna meščanska soba. Na desni strani odra stoji stara pisalna miza, obložena z papirji, knjigami in pisalnim orodjem; na levi strani je klavir ali piano; na pisalni mizi gori svetilnica, na mizici poleg klavirja druga svetilnica. Pohišno orodje in druge potrebne reči so skromne. Glavna vrata so na sredi; na desni in levi manjša vrata. Po pohištvu leži razmetana razna ženska obleka.)

PRVI PRIZOR.

Vozinski, Anica.

Vozinski (sedi za pisalno mizo in prepisuje.)

Anica (priteče skozi stranska vrata.) Prosim, gospa so mi naročili, naj se gredó precej obleč. V sobi je že pripravljeno vse za umivanje. (Pokaže z roko na desno.)

Vozinski (nadaljuje delo.) Že dobro, že dobro, samo sedaj mi ne sitnarite! Pogledaj no, koliko je ura!

Anica (gleda na uro.) Deset minut je čez osem.

Vozinski (piše dalje.) Deset minut čez osem? Ho, ho, tedaj imam pa še časa dovolj. Ples se začne ob desetih in ako dospemo ob enajstih, to bo najbolj primeren čas. Ni treba, da bi morali biti povsod prvi!

Anica (pobira razno žensko obleko, razmetano po stolih.) Mati božja — kako leži tu vse razmetano, kakšen nered! Zaradi tega plesa je po hiši vse narobe.

Vozinski (dalje piše.) Čemu letaš tod okoli? Motiš me!

Pavlina (za odrom.) Anica, Anica — ali si povedala gospodu?

Anica (blizo vrat.) Povedala sem, toda gospod se nočejo iti oblačit, ker je bajè še dovolj časa — in pišejo.

Vozinski (nestrpno.) Tu pa res ni prestat! Prosim te, pojdi že v kuhinjo ali k gospé in ne moti me!

Anica (za-se.) Saj pojdem, saj pojdem... Kaj meni mar, ali se obleče ali ne... Saj bo gospa morala itak vse popravljati na njem; (odhajaje na levo,) voda, obrisalka, milo — je v sobi. (Odide.)

Vozinski. Grozno dekle!... Človeku ne pusti mirno delati!... Kje sem že poprej

obtičal? ... Aha ... tu ... »zre ... zre ...« (ne more prečitati.) Ta prokleti ples je kakor kost za moje grlo ... Odkar sem živ, še nisem bil na kakem plesu ... »zre ...« Kakšna pisava je to? Oči bi izgubil človek pri njej. Noben pes tega ne prečita ... »zre ...« na noben način! ...

DRUGI PRIZOR.

Vozinski, Pavlina.

Pavlina (v plesni sukni, še brez nakita na glavi, vstopi skozi stranska leva vrata.) Oh, moj Bog! Kazimir, kako siten si! Prosila sem te, da odložiš to pisanje ter se greš obleč.

Vozinski (ne pretrga pisanja.) Takoj, takoj, dušica. Le mirna bodi, niti sekunde ne zamudim; »zre ...« A kaj je ta lopov zapisal ... nemara prečitaš ti? ...

Pavlina. Jutri končaš, sedaj pa se pojdi oblačit. Kar ne morem dočakati frizerke. Pravim ti, Roža je v beli obleki kakor angelj. Zares ne razumem, kako moreš biti tako miren, ko sem vsa mrzlična zaradi priprave na ta ples.

Vozinski. Priznam ti, ljubljena Pavlina, da tudi mene že trese vročnica, toda ne zaradi priprav na ples, marveč zaradi tega

— o! (Pokaže na kup papirja.) Poglej — koliko je tukaj tega... in kakšna pisava!... To vse še čaka ná-me.

Pavlina. Ako ne dovršiš danes, pa dovršiš jutri.

Vozinski. Tako se navadno govori. Ali delo je nujno in vodja pisarne ne pozna šale. S plesom se ne morem opravičiti. Čimdalje starejši postajam — a mladih kandidatov je dandanes za vsako službo, naj si bi bila še tako neznatna, kakor je moja, na stotine. Oni so že pripravljeni izpodriniti me.

Pavlina. Zmerom se mučiš po nepotrebnem. Že od nekdej — in hvala Bogu, preživela vsa skupaj že dokaj let! — se ti je zmerom zdelo, da kdo preži na tvojo službo. In med tem, ko drugi tvoji tovariši prihajajo v pisarno redno ob desetih, odhajáš ti že o polosmih z doma, samo da ne bi zamudil. K mizici sedeš že ob osmih ter si tako dodaš celo uro dela.

Vozinski. Trudil sem se zmerom in se še trudim, izpolniti vestno svojo dolžnost.

Pavlina. A vzlic tej vestnosti vendar nisi prišel daleč.

Vozinski. Ah, mi je tako odločeno. Usoda je gledala náme zmerom s hudobnim očesom.

Pavlina. Prav zaradi tega. A kdo je tega kriv? Ti sam. Tvoji tovariši, dokaj mlajši, manj delavni, manj sposobni, napredujejo. Tebe pa kakor bi bil kdo pribil na eno mesto. Ali pa veš zakaj? Ker si preveč dobrosrčen, preveč pohleven, preveč skromen in tih, ker se nikdar ne oglasiš ter se bojiš celó lastne sence...

Vozinski. Naučil sem se biti zadovoljen z malim... Kaj velikega nikdar nisem želel... Počutim se tudi tako dobro...

Pavlina. A gotovo bi se nam kaj večjega dobro prileglo. Sedaj je treba paziti na vsak groš... štediti, živeti skromno, sicer ne vem, kako bi večkrat bilo. Nù, odloži že to pero ter se pojdi oblačit!

Vozinski. Draga Pavlina! Niti pojma nimaš, s kakim strahom me napolnuje ta ples. Jaz še celo v svojih dijaških letih nisem zahajal na plesišče. Spominjam se, kako je enkrat en mojih tovarišev siloma navlekel ná-me frak in mi zavezal bel ovratnik. Ali pa veš, kaj se je zgodilo? Sredi poti sem

mu skočil iz kočije ter si pri tem izpahnil nogo.

Pavlina. Saj nas nihče ne pojé. Gospod Grahič, ki nas je povabil na ta ples, je v odboru ter se potegne za nas. Saj se pojde tu za Rožo. Naj se deklica nekoliko zabava, — nemara bo še komu všeč. Težavno je za dekleta zapravljati doma zlati čas...

Vozinski. Če ji je usojeno omožiti se, omoži se tudi brez plesa. Ti tudi nisi zahajala na plesišča, pa si vendar našla moža.

Pavlina (dobrosrčno.) Oj, našla sem ga, našla... dolgočasnega, pusteža...

Vozinski. Pustež? ... jaz? — pustež?

Pavlina. Nù... nù... pustež si... daj mi mir... Z Antonom si že smeta seči v roko...

Vozinski. Moj Anton je tudi — pustež.

Pavlina. Pa še kakšen! Dober, pošten, delaven fant... Toda tako sta si podobna kako dve kapljici vode...

Anica (priteče.) Prosim gospa, frizerka je prišla in začela česati gospodično Rožo.

Pavlina. Prav, prav. Povej ji, da pridem takoj. (Anica odide.) Pojdi se oblačit!

Vozinski. Grem, že grem, samo pazite, da mi nihče ne premakne teh papirjev... Naj leži vse tako... (Odide.)

TRETJI PRIZOR.

Pavlina, potem vstopita pri glavnih vratih še Bokalska in Honorata.

Bokalska. Dober večer, dober večer, draga svakinja.

Honorata. Poljubljam roko, teta!

Pavlina. O, to je lepo! Kako se imata? (na stran.) Kdo jih je klical?!

Bokalska (oziraje se okrog.) Kakor vidim, naju niso nalagali. Po vsem mestu ne govoré ničesar drugega, kakor da pojedete na ples v kresijo. Svakinja, ali je res?

Pavlina (v zadregi.) A... tako... mož hoče tako... dobili smo vabila...

Honorata. Čula sem, de hočejo Rožo proglasiti za kraljico plesa! Bržkone ima oddane že vse plese.

Bokalska. Vse valčke, mazurke, polke in kadrilje!

Pavlina (neprestano v zadregi, ne more priti k besedi.) Toda...

Honorata. Bržkone je dobila tudi že vse polno šopkov...

Bokalska. Kaj šopki — to je neumnost. Toda pravijo, da se ji na plesu predstavi neki baron in jo takoj snubi. Lepo, zelo lepo. Ta novica nas dela presrečne. Pa sem si tudi takoj dela na glavo klobuk, vzela Honorato seboj in prišli sve vam čestitat.

Honorata. Kdaj bo pa zaroka s tem baronom?

Pavlina (kakor zgoraj.) Pustita me govoriti... to so same čenče...

Bokalska (zbadljivo.) Ples! hm... hm... Vsakdo si ne more dovoliti takšne zabave... Časi so tako hudi! Morali ste bržkone zadeti v loteriji...?

Honorata (ostro.) Tudi nas so dijaki prosili... toda mi nimamo za to denarja... Za kaj takega je treba kapitala...

Bokalska. To je prevelika potrata! Rajše bi shranila ta denar za pogreb nego bi ga zapravila na plesu. Tako je — toda pri vas je kaj drugega. Pri vas je denarja kakor črepinj! Imate gosposke želje, gosposki parfim, ste posvetne ženske... me dve pa smo le tako... O!

Honorata (ogleduje Pavlino.) O kako krasna obleka!

Bokalska (ogleduje od vseh strani Pavlino, katera ne vé, kaj početi.) Kraljevska oprava!... fin! fin! Jaz še v grobu ne bom imela takega krila...

Honorata. Hm... meni se pa zdi... da se ta barva teti nikakor ne prilega. Menda bi se ji prilegala zelena obleka.

Bokalska. Ali pa pomarančaste barve...

Honorata. Krilo tudi slabo leži. V bokih se slabo prilega... Život je ves v gubah — teta je kakor grbasta.

Bokalska. Dà... res, kakor bi bila grbasta.

Pavlina. Usmilita se me — dajta mi mir!... (zá-se.) Umorita me.

Bokalska. Ne zameri, če si upam skromno omeniti, da je vlečka predolga — toda kaj, čemu ti je sploh treba takšne potrate... Samo zaradi tega, da se bodo ljudje čudili, da ima žena revnega uradnika pri banki takšno obleko... Zlobnih jezikov se je treba varovati... Takoj so pripravljeni natveziti vam še kaj slabega...

Pavlina (prestrašena.) Kaj vse govorita! Saj je to le priprosta obleka! Dala sem jo le prebarvati...

Bokalska. Tem slabše... Na ples se vendar ne hodi v prebarvanih toaletah!...

ČETRTI PRIZOR.

Pavlina, Bokalska, Honorata, vstopi Zavilska, proti koncu Aniea.

Honorata (Zavilski.) Oh, predraga sestrična... Dobro, da ste tudi prišli semkaj...

Pavlina (zá-se.) Ta me zabode brez noža...

Zavilska (po pozdravu.) Za Boga! So-
boma in Gomora! Ali je to resnica, sestrična,
da greste na javen ples? Danes po večer-
nicah sem srečala gospo Trčkovo, ki mi je
z največjim pohujšanjem povedala to novico.
Videli so vas pri Hersu, bržkone ste kup-
vali briljante pri Mankeloviču... Sestrična,
za Boga, ali je vse to res?...

Bokalska (žalostno.) Res je... res...
Na stara leta so začeli misliti na ples!...

Zavilska. Ej... to je grozno! Ženska,
pomisli vendar, kaj delaš — kam hočeš pe-

ljati svojo hčerko?... Na ples?... kjer si je satan izbral svoje kraljestvo, kjer si vsa poželjivost sveta podaja roko na pogubo nedolžnih dušic!...

Bokalska. Kjer je vsaka ženska izpostavljena nesramnim pogledom možkih, pred katerim pogledom se ne more ničesar skriti!

Zavilska. Kjer ima satan najbogatejšo žetev pri mladih, neizkušenih dušicah, katere mu pripeljejo v pogubo slabe matere!...

Pavlina. Slabe matere?... Kaj vendar govorite!... Jaz da sem slaba mati zaradi tega, ker spremim svojo hčerko na ples?... Roza ima že osemnajst let...

Honorata (seže jim v besedo.) O, prosim v devetnajstem letu je že, ni ji treba jemati let...

Bokalska. Dà... Roža ima devetnajst, ne pa osemnajst let. Ni treba ji jemati let ter jih dodajati drugim, kakor delajo z mojo Honorato...

Zavilska. Nečimurnost, posvetna nečimurnost je to, kazati dekle javno...

Bokalska. Jaz svoje Honorate nisem še nikder kazala javno...

Honorata. Dasi so nam dijaki večkrat prigovarjali...

Zavilska. Ženska! Težak odgovor te čaka pred Bogom!... Izpostavljaš deklico skušnjavam tega sveta... odtrgavaš jo od hiše... od domačih opravkov, od dela... vcepljaš vanjo prezgodaj popačenost, veselje do zabav... Mati tega ne sme delati!...

Pavlina. Moj Bog!... Še zbolim zaradi vas...

Zavilska. Toda jaz vem, za kaj vam gre!... Hoteli bi jo čim najpoprej omožiti in zaradi tega jo peljete na semenj!...

Honorata. Kakor bi ne bilo mogoče prebiti brez moža!... Moj Bog!... Mož!... Ako bi bila hotela, že dvajsetkrat bi se lahko bila omožila... toda nisem hotela!...

Anica (priteče od leve strani.) Prosim, gospa, frizerka je že končala česanje ter čaka na vas!... (Odide.)

Vse (zaničljivo in ostro.) O! Frizerka!...

Bokalska (stopi k Zavilski ter govori ptihomea.) Sestričina... Tu se nekaj godí... Odkod so vzeli toliko denarja?... To so

grozne reči!... (Glasno.) Fin! fin!... kakšna potrata je to!... Vidiš, Honorica, mi imamo komaj funt mesa za obed... ljuba svakinja pa si naroča celó frizerke...

Pavlina (nestrpno.) Saj to ne stane mnogo... Sicer pa, kaj vam je to mar?... dajte mi mir...

Honorata. Če je tako, pa pomagajmo teti obleči se. (Stopi k Pavlini.) Videti moram, kako je opravljena Roža...

Zavilska. Gotovo je dekoltirana!... Prisegla bi, da je dekoltirana!... Pojdimo!...

Pavlina (zá-se.) Oh... uboga Roža... kako jo bodo grizle... (Vse stekó za Pavlino katera jih hoče prve spustiti v sobo. — Glasno.) Prosim!

Bakalska (ponižno.) O ne, mi ostanemo zadaj... Gospa mora naprej...

Zavilska (takisto.) Dà, gospa mora biti prva.

Pavlina (jezno.) A!... Delajte, kakor vam je všeč. (Odide.)

PETI PRIZOR.

Vozinski.

Vozinski (pokuka previdno skozi desna vrata ter bojazljivo vstopi stopajoč ob steni in sramujoč se fraka.) Šle so!... Nisem imel poguma, pokazati se jim... V glavi se mi vrti... Zdi se mi, kakor bi bil pijan... (Ogleda se po sebi.) kako sem shujšal... v teh dvajsetih letih... (Čuje se trkanje.) Nekdo trka... (Obstane za pisalno mizo, kakor bi se hotel skriti.) Kdo je? Prosim vstopiti, duri so odprte.

ŠESTI PRIZOR.

Vozinski, Anton.

Vozinski. A to si ti, dragi Anton...

Anton. Dober večer, gospod...

Vozinski. Sedi, sedi, Anton...

Anton (videč Vozinskega pri pisalni mizi.) Kakor vidim, delate — vam li morem pomagati? — narekovati?...

Vozinski. Lepa hvala! (nekako ponosno.) Danes grem na ples...

Anton (žalostno.) A vem, vem — prišel sem vam želet veselo zabavo...

Vozinski. Kako, želeti? Saj pojdeš tudi ti z nami. (Stopi od mize.) Kaj je to, da ne vidim fraka in belega ovratnika?

Anton. Ker ne grem. V poslednjem hipu sem izpremenil svoj načrt... nepričakovan glavobol...

Vozinski. Kaj? ... glava te boli... Sramuj se... izgovarjati se z glavobolom...

Anton. Sicer pa vam povem vso resnico, da plesov ne ljubim — čemu naj bi hodil tjakaj?

Vozinski. Kako, čemu?... Da bi se zabaval, da bi prebil z nami nekoliko veselih ur... Sedaj je predpust, najugodnejši čas za zabave... (sprehaja se drzno po odru, kakor bi ga hotel spodbujati.) Treba je, da se semtertjâ pozabavamo, ... drugače človek kar zarjavi... Ondi vidiš odličen svet, znamenite ljudi, lepe dame... nemara se še zaljubiš v katero... In pa ples... Tudi jaz hočem plesati... Videl boš, kako bom skakal... Kadar je ples — pa je ples!... (Na stran.) Oj, ta ples!...

Anton. Jaz se ne znam zabavati!...

Vozinski. To je slabo, zelo slabo. Pa se moraš zabavati, dokler si še mlad... En-

krat ti bo žal za mladost, ki si jo preživel otožno, mračno, brez vsakoršnih jasnejših trenutkov ... brez sladkih spominov ...

Anton. Ali ste se vi zabavali kdaj ?

Vozinski (sprehajaje se.) Jaz ? — Nù, to je pa kaj drugega. Od najmlajših let sem se moral težavno boriti za košček kruha. Nisem imel prostega časa za zabave, in čas, ki mi je še ostal izven učenja in korepeticij, sem rajše prebil v Morfejevem naročju. Vidiš, nikdar in v ničemur nisem imel sreče. Delal sem zmerom za dva, časih celo za trí, a zaslužil vedno le za enega. Ali pa veš zakaj ? Bil sem zmerom pohleven, skromen, bojazljiv, glave nisem nosil pokoncu, ljudi z lakti nisem drezal, nisem stegal sebično rok po ustanovah, po boljših službah in sinekurah, nisem se znal priklanяти — nisem klical nikdar : nù, to je po pravici moje ! marveč le : »Sedi v kôtu, najdejo te !...« Dà, sedel sem tiho v kotu — toda nihče me ni iskal, nihče me ni našel ... Šli so mimo mene z ironičnim smehom, z zasmehom na ustnicah, šepetaje potihoma : kako bedast človek je to ! Dela kakor vol, toda zaslužka ne zahteva nikdar ... Radi tega sem tudi zapravil svojo

mladost, postal sem posušena mumija... katero oživlja le še odkritosrčna ljubezen žene in hčerke!... Čuvaj se, čuvaj, Anton, take slabosti volje in poguma. Otresi se, dvigni glavo kvišku! Drzno stegni roke v svet; naj te vznáša domišljija, zahtevaj življenja... kajti sicer propadeš, kakor jaz... Nù, idi, obleci frak ter pojdi z nami!

Anton. Ne... ne... Ne prigovarjajte mi. Imam še druge vzroke, radi katerih ne grem. Zabavajte se, gospoda, dobro. (Hoče oditi.) Lahko noč, gospod.

Vozinski (začuden.) Že odhajaš.

Anton. Dà.

Vozinski. Ali te ne mika videti Rožo v plesni toaleti? Toda jaz te ne spustim. Žena bi se jezila. Moraš z nami piti čaj.

Anton. Ne morem, iti moram.

Vozinski. Ne bodi vendar otrok! Odloži klobuk... Ne spustim te. Anton, kaj ti je?...

Anton (s tresočim se glasom.) Nič... nič... kaj naj bi mi bilo?...

Vozinski. Ali nas nimaš več rad? Ali nimaš vame zaupanja?

Anton (živo.) Če nimam več zaupanja? to me vprašate vi, kateremu se imam za toliko zahvaliti...

Vozinski (sramujoč se.) O!... o!... kaj neki govoriš?... Za kaj se mi imaš zahvaliti?...

Anton. Za vse! Pri vas sem preživel svojo mladost; — vaša hiša, ta tiha, mirna hišica je bila zá-me nekaka šola, v kateri so plemenite, čiste ideje življenja prodirale v mojo kri. — Vi ste me dobrotljivo in naklonjeno sprejeli za svojega. Na hvalo vašim naukom, napotljejem, časih celó pomoči, sem dovršil šole, vseučilišče... Kako je ondi večkrat bilo — to le sam Bog vé. Bil ste mi učitelj, naučili ste me živeti...

Vozinski (nekako ganjen.) Živeti!... ali pa sem mar jaz znal živeti?... V tem oziru se nisi mogel dosti naučiti pri meni... dragi moj...

Anton. Vere v Boga!... ljubezni do bližnjega, prizanašanja in odpuščanja ste me učili...

Vozinski (zá-se.) Kaj mu neki je... čemu mi pravi vse to?... Nikdar ga nisem videl takega...

Anton. Lahko noč, gospod...

(Roža je pred trenotkom vstopila ter obstala na pragu stranskih vrat.)

Vozinski. Roža!...

SEDMI PRIZOR.

Vozinski, Anton, Roža. (Anton se molče pokloni Roži.)

Vozinski. Roža, poglej, kakšen neotesan človek je postal ta Anton. Hotel je zbežati in niti ne posloviti se od vaju... Nadejam se, da se nam sedaj ne izmuzneš... (Roža gre dalje, na licu se ji zrkali ganutje, katerega ne more skriti.) Kako lepa si, moja Roža... Kaj je to?... Treseš se... Razumem... to je prvi ples... Ta bojazljivec noče iti z nami... Nagovori ga... nemara uboga tebe. Jaz pa med tem pripravim čaj... Dobro danes mora biti vse... Kadar je ples — pa je ples... (Odide.)

OSMI PRIZOR.

Roža, Anton. (Nekaj časa ne vesta, kaj bi govorila.)

Roža (potihoma.) Torej vi res ne greste z nami?

Anton. Dà... nepričakovane ovire... zelo obžalujem...

Roža. To je velika škoda...

Anton. Ni tako velika... zlasti ne takšna, ki bi se ne dala nadomestiti... Na plesu ne bo manjkalo plesalcev...

Roža (živo.) O... na tó nisem mislila... (V zadregi, kakor bi se bala njegovih izgovorov.) Imela bi pravico, jeziti se na vas... Angažirali ste me za nekoliko plesov... Kaj naj počnem sedaj?... (Sileča se na smeh.) Honoriga mi je napovedovala, da bom ves večer prodajala petršilj. Lepo prorokovanje za gospodično, ki gre prvič v življenju na ples...

Anton. Taka prorokovanja se ne uresničijo zmerom...

Roža. Hvala vam za to tolažbo in za ta »ne zmerom«... Lahko bi si domišljevala, da mi prorokujete vi nekaj podobnega... Očividno je, da se ni možno zanesti na prijatelje...

Anton. To očitanje je hudo...

Roža (kakor bi ga ne slišala.) Koliko je ura? (Gleda na uro.) Še devet ni... Še toliko časa je... čemu sem se oblekla tako zgodaj!

(Smeja se se vrača v ospredje.) Ko bi vi vedeli, kaj se godi v materini sobi!... Privrele so skupaj vse naše sestričine ... in kaj vse se ondi menijo?! Teta pravi, da bom jaz do vratu gorela v peklu... zaradi tega plesa! Toda kar je najhujše je to, da so tako kritikovale mojo toaleta... Toliko časa sem se trudila nad njo... Prosim vas, ali je res tako slaba?...

Anton. Obžalujem — na tem polju pač nisem strokovnjak...

Roža. Oh — to ni lepo od vas... zmerom je mogoče pohvaliti delo... Znano je vam, da je to izdelek mojih rok... pa tudi materi sem napravila obeko... (Črez tenutek.) Velika škoda, da ne greste z nami. Očetu in materi bo to mrzelo... Kaj sem vam hotela reči? Predstavite si, gospod, kako dobrega očeta imam — kupil mi je nove note... (Stopi h klavirju.) Ali jih hočete pogledati?... Ali nemara celo pojete? Oče se ne vrne, vi pa se dolgočasite pri meni... (Razmetuje sno-piće napevov.) O, te... Kar se mene tiče, imam najrajše — stare pesmi... Ali hočete peti? Jaz pospremim vaše petje na klavirju — ali hočete?... (Sede h glasovirju.)

Anton. Nikakor nisem pripravljen za petje... Drugokrat...

Roža. Prosim vas, lepo prosim... toda danes mi vse odrekate... Smela si bom misliti, da se celó jezite ná-me...

Anton (kakor prisiljen.) Kaj hočete, da zapojem?

Roža. Izberite si, gospod...

Anton (se približa klavirju ter si izbira napreve.) »Roža«, ali je prav?

Roža. Dobro. (svira. Ta prizor je možno znameniti; ako Anton ne zna peti, poje Roža.)

Anton (stoji ob desni strani Rože ter poje prvo kitico zaljubljene pesmi, ki si jo izbere igralec ali pa igralka po svoji volji iz kake zbirke.)

DEVETI PRIZOR.

Roža, Anton. Vstopi **Vozinski** ter prinese na pladniku kupice za čaj in jih dene na mizo. Roža in Anton ga ne vidita. **Vozinski** pozorno posluša petje, stoječ v senci.

Anton (poje. Vsled ganotja ne more končati, note mu padejo iz rok.)

Vozinski (kakor zgoraj. Roža, zakrivajoča si lice z dlanjo, opre glavó ob klavir. **Vozinski** ju

gleda — na obrazu se mu zrcali veliko začudenje.) Kaj je to? Kaj se jima je dogodilo?... Čemu sta nakrat utihnila? (Kakor bi uganil.) A!... a!... (Odmor.) Uboga, uboga otroka!... Čemu je on takšen?... Treba ju je spraviti k zavesti — treba ju zbuditi... Zbuditi!... (Hrka.) Hm... hm... (Glasno.) Čaj vaju čaka... vroč čaj... pa tudi sladkorja se ne manjka. Ali hočeta suharja?... Nemara vama prinesem kruha s surovim maslom... To je nekaj dobrega... (zá-se.) Ljubi Bog... kaj vse govorim...

Anton (ki se dela kakor bi se pred trenotkom sprebudil iz sna.) Hvala vam, ne morem. (Stopi za Vozinskega na desno stran pisalne mize.)

Vozinski. Ne moreš?... no... če ne... pa — ne... a... a ti Roža?...

Roža (kakor Anton.) Hvala vam... (Vstane ter stopi v ospredje.)

Vozinski. Tudi ne moreš? Oba ne moreta? A, no, torej tudi jaz ne morem. Večkrat se pripeti, da bi človek rad... a ni mogoče... tek pride... tek odide... tek je pravi razposajenec... (zá-se.) Mislila bosta, da se mi je zmešalo. (Glasno.) Zdi se mi, kakor bi vaju mučile skrbi... Kaj... Pri meni pa

je prav nasprotno. Vesel sem nocoj! Rožica, prosim te za prvo mazurko (z zanosom.) Tako bi plesal, da bi se zgrudil, — tako se vrtel... tako norel... (preneha, zá-se.) Oj? oj!... zares se mi je nekaj zmešalo v glavi...

Roža. Oče... kaj vam je? Nikdar vas še nisem videla takšnega...

Vozinski. Nič mi ni, hčerka; stari pustež je začutil v sebi dih pomladi, ter je oživel...

Anton (zá-se.) Kaj, ko bi si domislil?

Vozinski. Ali vidiš, vsakdo ne sprejme sreče z enakimi občutki; — za nekatere je to nekak vsakdanji kruh — v druge trešči kakor grom ter jih pripravlja ob zavest.

Roža. Oče prosila bi vas... Ne pojdimo na ples — vse veselje mi je pošlo — sama ne vem zakaj. Ostanimo rajši doma...

Anton (zá-se.) Kaj pravi?

Vozinski. Nočeš iti na ples... na svoj prvi ples... a zakaj ne?!

Roža (ne vé povedati ničesar.) Ker... ker...

Vozinski. Aha... ker njega ne bo ondi — ker bi le njemu rada ugajala — zaradi njega bi hotela biti lepa... saj je šiva-

joča podnevi in ponoči to obleko... mislila samo nanj...

R o ž a (prestrašena.) Oče!...

A n t o n. Gospod Vozinski!...

V o z i n s k i. Deklici je začelo biti žal Antona, ki se takisto kakor jaz boji plesa. Ali ni res? I, čemu pobešata svoji glavi, čemu se sramujeta svoje ljubezni?... Ali si mar mislita zaradi tega, ker sta revna, da se ne smeta ljubiti?

A n t o n (stegajoč roke proti Roži.) Roža!... (Roža steče k Antonu, ki ji poljubi roko.)

V o z i n s k i (otirajoč si solze in mahnivši z roko.) Finita la commedia!

R o ž a (prevesela poljubi Vozinskemu roko.) Hvala vam, dragi oče... lepa hvala...

A n t o n. Gospod Vozinski... oče! (Poljubi takisto Vozinskemu roko, ta pa ju poljubi na čelo.)

V o z i n s k i (ganjen.) Moja otroka...

DESETI PRIZOR.

A n t o n, V o z i n s k i, R o ž a, vstopijo P a v l i n a, za njo B o k a l s k a, Z a v i l s k a, H o n o r a t a in končno A n i c a. Ko ženske vstopijo, stojita Anton in Roža pri pisalni mizi na levi strani, Vozinski pa zadaj.

Pavlina (najprva.) Ne, ne, ne, tega ne prenesem dalje — še zbolim, v glavi se mi vrti... Prosim vas... dajte mi mir!

Bokalska (drži v roki drobno zrcalo.) Pogledj vendar, svakinja, v to zrcalo... To pero bi moralo biti na desni strani, ne pa na levi... Bedasta frizerka... naredila je takšen kikiriki na glavi, da človeka sili smeh, če te pogleda...

Zavilska. A jaz, dasi nisem bila na plesiščih... pravim vam, da pero ne sme biti ne na desni, niti na levi strani, ampak ga je treba pripeti na sredi glave... Sicer pa, čemu vse to lepotičje?

Honorata (drži v rokah nekoliko narejenih cvetlic.) Čuj me... jaz se dobro spoznam... cvetke bodo najprimernejše... tako jih pripnem...

Pavlina (beži pred njimi po odru.) Ženske, ve me umorite!...

Bokalska (hiti za njo.) Nočemo te izpostaviti zasmehovanju... Lepa reč, ako bi jutri po vsem mestu govorili: Vozinska je bila kakor strašilo!

Zavilska. Tako je... prav ima... rodbini se ne sme delati sramota...

Roža (stopivši k očetu.) Oh... oče... zapodite te sitnice, sicer uduše mater!

Bokalska (zapazivši Antona.) A gospod Anton!... Kaj, tudi brez fraka?... (Potihoma Honorati.) Približaj se mu... to je fant z bodočnostjo... pošten... delaven... (Honorata prva, za njo se še Bokalska in Zavilska približajo Antonu.)

Pavlina (stopi k možu ter ga potegne pred sceno na levo.) Prosim te, pojdi sam z Rožo na ples — jaz останem doma. Pokvarile so mi s svojimi jeziki vso zabavo...

Vozinski (potihoma.) Žena... jaz ti nekaj povem... vedi... tudi jaz ne pojdem na ples... in Roža tudi ne pojde... Anton pa tudi ne... Priredimo si namreč doma sami svoj »prvi ples«... Anton ljubi Rožo... in jaz sem že privolil...

Pavlina. Kaj govoriš? Ona se ljubita?... in jaz nisem vedela... (Steče k Roži.) Roža... kaj vendar čujem...

Vozinski. Tako je... danes imamo velik ples... na kateri vabimo svoje ljubljene sestrčine... (Kliče.) Anica... (Anica priteče od leve strani.) Prinesi vina, peciva in kračo. (Anica odide.) Kadar je ples — pa je

ples! Sedaj proslavimo zaroko Rože z Antonom!...

Vse (obrnivši se k Vozinskemu.) Kaj? kaj? kaj?...

Bokalska. Kako je to mogoče?

Vozinski. Nebesa so tako hotela!...
(Roža in mati stopita k Antonu ter se razgovarjata.)

Bokalska. Kaj je to?... tajnost pred sorodniki. Ali nam tega niste mogli poprej povedati?... Sramuj se, svakinja, da si nam to tako dolgo skrivala... Pojdi, Honorica... naša noga ne stopi več semkaj. (Odidejo hrupno in togobno.)

Vozinski (Zavilski.) Ti ostaneš tu na čaj... Takoj bo tukaj krača...

Zavilska. Jutri je post!... Prosim, ne pozabite tega... (Odide kakor besna.)

Pavlina. Hvala Bogu, da so odšle...

Vozinski. Sedaj si pa priredimo sami »prvi ples«.

Zagrinjalo pade.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076043

